№ 11 ԿԻՐԱԿԻ, 18 ՅՈՒՆՎԱՐԻ

1915

ԹԸՌԱՍՈՒՆՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 18 ՅՈՒՆՎԱՐԻ № 11

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվանը 6 ռուբլի, ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ՄԷԿ ՇԱՀԻ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ»
Соломоновская ул., № 21.
Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւններ ընդունվում են ամեն լեզուով

Յայտարարութիւնները առաջին էջում վերցվում են խմբագրատան տողից 20—10 կոպ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

Կ. Հ. Բարեգ. Ընկ. Խորհուրդը յայտնում է, որ ի յիշատակ Արմաւիրի ճիւղի վարչութեան նախագահ և հասարակական գործիչ հանգուցեալ

ՉԱՒԱԴ-ԲԷԿ ԲԱԼՈՒՂԵԱՆԻ

այսօր, կիրակի, յունվարի 18-ին, Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցում նշանակված է ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ։ Սկիզբը ցերեկվայ ժամը 12-ին։

37. 1—1

ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԲՒՒՐՕՆ և ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐԻ ԳՈՐԾԸ ՎԱՐՈՂ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՎԸ յայտնում են, որ Յանձնաժողովի անդամ

Գրիգոր Իվանովիչ ԹՕՅԻՋԼԻ

Թաղումը տեղի կունենայ այսօր։ Պատարագի արարողութիւնը Նիկոլայեվեան եկեղեցում (Փետրվարի 19-ի փողոց) կը սկսվի առաւօտեան ժամը 10-ին։ Մարմնի յուղարկաւորութիւնը նոյն եկեղեցուց ցեր. ժամը 12 ին դէպի Կուկիայի ուղղափառների գերեզմանատունը։

Սանիտար-էվակուացիոն մարմնի աշխատակցուհի

Եկատերինա Իգնատյովնա ԿՐԻՇՏՕՊԷՆԿՕՅԻ

Թաղումը տեղի կունենայ նոյնպէս այսօր։ Պատարագը Ալէքսանդրեան եկեղեցում (Կիրոչնայա և Նիկոլայեվսկայա փողոցների անկիւն) ցեր. ժամը 1-ին։ Մարմինը նոյն եկեղեցուց կը տեղափոխվի երկաթուղու կայարան՝ այնտեղից Կիսլովոդսկ, ուր կը յանձնվի հողին։

39. 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱԳԼՈՒԽԸ յայտնում է, որ Քաղաքային Խորհրդի իր պարտականութեան զոհ՝

ԳՐԻԳՈՐ ԻՎԱՆՕՎԻՉ ԹՕՅԻՋԼԻ

Թաղումը տեղի կունենայ այսօր։ Պատարագի արարողութիւնը Նիկոլայեվեան եկեղեցում (Փետրվարի 19-ի փողոց) կը սկսվի առաւօտեան ժամը 10-ին։ Մարմնի յուղարկաւորութիւնը նոյն եկեղեցուց ցերեկվայ ժամը 12-ին դէպի Կուկիայի ուղղափառների գերեզմանատունը։

38. 1—1

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Երկուշաբթի, յունվարի 19-ին,

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԽՈՒՄԲԸ

Յ. ԱԲԷԼԵԱՆԻ ԲԵՆԵՖԻՍԻՆ

Կը ներկայացնէ

ՆԱՄՈՒՍ

Դրամա 4 արար., և առաջաբանով։ ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ

Մասնակցում է ամբողջ խումբը։

Սկիզբը երեկոյեան ժամը ճիշդ 7-ին։

Ռեժիսոր՝ ՍԵՒՈՒՄԵԱՆ

Վարչութեան հերթապահ անդամներ՝ Խ. Աֆրիկեան և Ա. ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆ

տп. (ա. օ.) 31. 2—2

Натуральный
МУРАВЬИНЫЙ СПИРТЪ
Съ прибавленіемъ Муравьинаго масла
ОТЪ ПРОСТУДЫ и РЕВМАТИЗМА
Старинное испытанное народное средство, радикально излѣчивающее даже самый застарѣлый ревматизмъ.
Почтовый адресъ: гор. Калуга, Дмитрію Дмитріевичу Карпову, имѣніе Тибекино.

տп. 18. 10—6

ЗАМѢЧАТЕЛЬНЫЕ
БѢЛЫЕ ГРИБКИ и ОПЕПОЧКИ.
Отварены въ натуральномъ уксусѣ, на чисто-рафинадномъ сахарѣ.
Передъ отваркой всѣ грибы промываются въ растворѣ лимонной соли.
НА ВЫСТАВКАХЪ ВЫСШІЯ НАГРАДЫ
Золотыя медали.
Почтовый адресъ: гор. Калуга, Дмитрію Дмитріевичу Карпову, имѣніе Тибекино.

տп. 19. 10—6

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

Որպէս անվնաս, կատարելագործված և ամենալաւ միջոց նոր և հին հօնօրրէի (տրիպպերի) դէմ, առաջարկում ենք կապսուլներ «Ա» Յակոբեանի, (капсюли «А» Акопяна), որը թոյլատրված է գլխաւոր բժշկական խորհրդից № 765։

Բոլորովին բժշկվելու համար հարկաւոր են 4 արկղ, իսկ քրօնիկական (հնացած) հիւանդներին—վեց արկղ։

Գինն է՝ մէկ արկղի 2 ր. 50 կ. (60 հատ) } կարելի է ստանալ պօստով
» 1/2 արկղի 1 ր. 50 կ. (30 հատ) } վերադիր վճարով։

Ծախվում է բոլոր մեծ և յայտնի դեղատներում և դեղատան պահեստներում։ Գործադրելու ձեռնարկը կցվում է արկղիկին։ Գլխաւոր պահեստն է ամբողջ Ռուսաստանի համար. Москва, Срѣтенка, Просвиринъ домъ 7. Հասցէն նամակների համար՝ Москва, почт. ящ. № 486, Акопяну. Հեռագրերի համար՝ Москва Акяаносъ.

(կ.) տп. 1096. 6—4

ԽԱԹԱԲԱԼԻՍՏՆԵՐ բոլոր երկիրների, միացէք և շտապեցէք ու 1915 թ.

Երգիծաբանական շաբաթաթերթ

Xs. ԽԱԹԱԲԱԼԱՅԻՆ Xs.

Բաժանորդագրվեցէ՛ք

Տարեկան գինն է 5 ր., կէս տարվանը 3 ր.։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція «ХАТАБАЛА».

Լոյս տեսան № № 1, 2 և 3 և ուղարկվեցին բաժանորդներին և գաւառական գործակալներին։

տп. (չ. կ.) 17. 3—3

ՀԱՅԱՎԱՃ. ԲԱԺ.

Եղբ. Ա. եւ Ա. ՄԻԼԵԱՆՆԵՐԻ

Գոլովինսկի պրոս.

ՆՇԱՆԱԿՎԱԾ Է ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ

ՎԵՑՕՐԵԱՅ

ԷԺԱՆ ՎԱՃԱՌՔ

Յունվարի 19-ին, 20-ին, 21-ին, 22-ին, 23-ին, 24-ին

Էժան վաճառքի օրերը խանութը փակ կը լինի ցեր. ժամը 2½-ից մինչև ժամը 4-ը։

(ե.հ.) տп. 30. 3—1

Պարսկահայ Փախստականներին Օգնող Յանձնաժողովը

սրանով յայտարարում է ի գիտութիւն հասարակութեան, որ փախստականների մէջ կան գործակատարներ, գրագիրներ, լուացարարներ, հիւսներ, դերձակներ, և այլն։

Յանկացողները կարող են դիմել Յանձնաժողովի գրասենեակը, Сергіевская 20, «Հասկեր» խմբագրատուն՝ առ. ժամը 10—2-ը։

տп. (կ. հ.) 25. 3—2

Թիֆլիսի հայ եկեղեցիների միաբանութիւնների եւ հոգաբարձութիւնների Յանձնաժողովի կողմից

Թիֆլիսի հայ եկեղեցիների միաբանութիւնների, ծխական հոգաբարձութիւնների և երէցփոխանների ընդհանուր ժողովը սրբազան առաջնորդի հրաւէրով և նախագահութեամբ ամսոյս 13-ին ընտրեց 10 հոգուց մի գործադիր Յանձնաժողով պատերազմից փախած գաղթականներին օգնելու համար։ Ընդհանուր ժողովը պարտք դրեց Գործադիր Յանձնաժողովի վրա գլխաւորապէս պարբերական ծխական կամաւոր տուրք նշանակել բոլոր հայ եկեղեցիների համայնքների վրա և ուրիշ, օրէնքով թոյլ տուած, հանգանակութիւններ կատարել։

Գործադիր Յանձնաժողովս յայտարարելով այս մասին ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, մեծ յոյս ունի, որ Թիֆլիսի հայ եկեղեցիների համայնքները սիրով ընդառաջ կը գնան ընդհանուր ժողովի այս որոշման և կաջակցեն ծխական հոգաբարձութիւններին և միաբանութիւններին։

Յանձնաժողովի հասցէն՝ Թիֆլիսի Հայոց Առաջնորդարան

Յանձնաժողովի անդամներ՝

Գիւտ ա.-ք. Աղանեանց (նախագահ), բժ. Երուանդ Մինասեանց (փոխ-նախագահ), Սարգիս ա.-ք. Տիոյեանց, Յարութիւն ք. Ճուղուրեանց (քարտուղար), Խորէն ք. Խուցեանց, Արզաեանց Յովսէփ, Մաղաքեանց Մկրտիչ, Մուրադբէգեանց Սարգիս, Յարութիւնեանց Մելիտոն (քարտուղար), Տանկերդեան Սիմէօն (գանձապահ)։

տп. 36. 1—1

ԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Ռոտիչչեվսկայա 13, տէլէֆօն 4—21.

Ընդունելութիւն թէ կանանց և թէ ծննդկաններին, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող մնայուն (стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից) փողոց գրվելու պայմանով։

Ընդունելութիւն՝ կանանց հիւանդ. ամեն օր՝ ժ. 11—12 առ.։

Հիւանդանոցի բժիշկները

Ա. Ա. Յարութիւնեան
Ն. Ն. Վեսելովզորով
Վ. Ա. Զակրժեվսկի
Ի. Գ. Կալամկարեան
Ա. Ա. Նովիցկիյ
Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան
Ա. Ր. Փիշէր
Ս. Գ. Տանպարոնեանց

(հ. կ.) տп. 970. 100—22

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Մ. Յ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

Նախկին օրդինատ. Մոսկվայի համալսարանի և ասիստենտ Բեռլինի համալսարանի պրոֆ. Պօզնէրի։

Ընդունում է հիւանդներին միզասեռական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդութիւններով, առ. ժ. 10—12, երեկ. ժ. 4—6։ Սօլօլակ՝ Ռոտիչչեվսկայա փող. սեփ. տուն, № 1, հրդեհաշէջների բնակատեղիի դիմացը, տելէֆօն 10—58.

(չ. ու. կ.) տп. 875. 70—49

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ս. Գ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ

վերաբանալով վերսկսեց հիւանդների ընդունելութիւնը. պլօմբ, արհեստական ատամներ, ատամի հեռացումը առանց ցաւի։

Ընդունելութիւնը ամենայն օր.

Առաւ. 9—2 ժ.
Երեկ. 4—7 ժ.

Կիրակի օրերը 10—12.

Լերմոնտովսկայա փողոց № 1. մուտքը ներքափողոցից։

տп. (հ.կ.) 804. 0—79

ՏՈՒԷ՛Ք ՁԵՐ ԼՈՒՄԱՆ

Օգնեցէք, հայեր, վերականգնելու մայր Հայաստանի գիւղացիութեան քայքայված տնտեսութիւնը՝ մշակելու մայր հողը, առանց որի չը կայ փրկութիւն՝ հայ ժողովրդի համար։

Ահա այս կոչն է անում այսօր Հայ Նպաստամատոյց Ընկերութիւնը, ի սփիւռս աշխարհի սփռված հայութեան՝ նպաստելու իրան, որպէսզի կարողանայ վերադարձնել հայ փախստականներին հայրենիք, բայց վերադարձնել այնպէս, որ նրանք կարողանան վերականգնել իրանց քայքայված գիւղատնտեսութիւնը և մշակել իրանց լքած հողերը։

Մայր Հայաստանում, ինչպէս և Ատրպատականում, շատ ազատ հողեր կան, այնպէս որ ոչ միայն Թիւրքահայ և պարսկահայ փախստականները, այլև մեր երկրի հողազուրկ հայ գիւղացիները կարող են այդտեղ առատօրէն հողեր ունենալ և մշակել։ Սակայն անհրաժեշտ է նրանց հայթայթել դիւրութիւններ հողերի մշակման համար, այն է՝ տալ նրանց,—որոնք զրկվել են փախուստի ժամանակ իրանց լծկան տաւարից, արջառից և սերմացու չունեն,—լծկան տաւար և սերմացու։

Եւ ահա Հայ Նպաստամատոյց Ընկերութիւնը, աշխատանքի բաժանումն կատարելով, որոշել է իր վրա ընդունել օգնութիւն մատակարարելու այդ ճիւղը, այն է՝ վերաշինելու քայքայված գիւղացիական տնտեսութիւնը։

Դա մեծ գործ է, կարեւոր և, կասենք, նուիրական, ուստի և արժանի ամենայն խրախուսանքի։

Եւ մենք համոզված ենք, որ նա՛ ով համակրող է օգնութեան այդ սիստեմին, ով ըմբռնում է, որ ամեն մի ժողովրդի գոյութեան հիմքը գիւղացիութիւնն է և հողը, կը շտապէ աջակցել Հայ Նպաստամատոյց Ընկերութեան՝ իրագործելու այդ մեծ միսիան, որ նա ստանձնել է։

Ընկերութեան նախագահ պ. Դաւիթ Աւան-Իւզբաշեանը արդէն այդ նպատակով նուիրաբերեց տասն հազար ռուբլի։ Թող նրա օրինակը վարակէ մեր հարուստներին, թող ամեն մի հայ իր լուման ձգէ այդ մեծ գանձանակի, հողային գանձանակի մէջ։

«Մշակը», որի ձայնին հայ ժողովուրդը միշտ լսել է իր անձկութեան և ճգնաժամի օրերին, իբրև իր սրտացաւ և անկեղծ բարեկամի, իր կողմից ևս որոշեց բոլոր այն գումարները, որ մինչև այսօր ստացել է յօգուտ փախստականների, մօտ 5000 ր., և այսուհետև ևս ստանալիները յատկացնել այդ նպատակի համար և յանձնել Հայ Նպաստամատոյց Ընկերութեան, ինչպէս և յայտարարվել է «Մշակի» № 8-ում։

Եւ մենք խնդրում ենք ամենքին, գաւառներում և գաղութներում, որոնք տոգորված են հայ փախստականներին օգնելու այդ ձևով, աշխատել հանգանակել դրամներ և ուղարկել Հայ Նպաստամատոյց Ընկերութեանը կամ «Մշակին»՝ հասցնելու նրան։

Ձգեցէք ձեր լուման հողային գանձանակի մէջ։

Հ. Առաքելեան

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ԴԷՄ

—o—

«ՄՇԱԿԻ» ՍԵՓԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

—o—

40,000 ՌՈՒԲԼԻ ՅՕԳՈՒՏ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԻ

Էջմիածին, 16 յունվար

Սուրաբայա քաղաքի (Ջավա կղզու վրա) հայերը հեռագրով փոխադրել են Լոնդոնի Հայկական Միացեալ Ընկերութեան միջոցով 3000 ֆունտ ստերլինգ (30,000 ռուբլի), իսկ Լոնդոնի հայերը 1000 ֆունտ ստերլինգ (10,000 ռուբլի) Նորին Վեհափառութեան անունով յօգուտ պատերազմից վնասված հայ փախստականների։

ՌՈՒՍ-ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

16 յունվարի

ԹԻՖԼԻՍ.—Պաշտօնական։ Կովկասի զօրաբանակի շտաբի կողմից.

Ճորոխի շրջանում թշնամու զօրամասերը, որոնք ետ մղվեցին Բաշքեօյ գիւղի մօտից, շտապով նահանջում են։

Սարիղամիշի զօրաճակատում էական փոփոխութիւններ չը կան։ Յունվարի 15-ի ընթացքում Թիւրքերը եռանդով, բայց ապարդիւն ռմբակոծում էին մեր զօրադիրքերից մի քանիսը։

Ալաշկերտի հովտում մենք ճակատում ենք հակառակորդին և տեղի են ունենում մանր ընդհարումներ։

Մեր զօրասիւներից մէկը յամառ կռւից յետոյ գրաւեց Սոֆիանը ձեռք ձգելով դրօշակ, մի թնդանօթ և պաշարեղէն։ Հակառակորդը նահանջեց դէպի Թաւրիզ՝ թողնելով կռւի դաշտում մի քանի հարիւր դիակ։

ԱՆԳԼՕ-ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

16 յունվարի

ԼՕՆԴՕՆ.—«Դէյլի-Մէյլի» Կահիրէի թղթակիցը յայտնում է. «Թիւրքերը Կանտարի մօտ տեղի ունեցած ճակատամարտից յետոյ աչ մի գործունէութիւն ցոյց չեն տալիս։ Յունվ. 11-ին և 13-ին անգլիացիք փոքր զօրամաս ափ հանեցին Ալէքսանդրէտտում և կտրեցին քաղաքից դէպի հարաւ և հիւսիս գնացող հեռագրաթելերի մի մա-

ար։ Թիւրքերը լուրջ կերպով չը դիմադրեցին։ Բացի դրանից բրիտանացի նաւաստիները քանդել են Սիգօնի և Պաղեստինէի մէջև գտնուող հեռագիրը։

ՌՈՒՍ-ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Վերջին հաղորդագրութիւն)

17 յունվարի

ԹԻՖԼԻՍ.—Պաշտօնական։ Կովկասեան կօբանակի շտաբի կողմից.

Սարիղամիշի զօրաճակատում, յունվարի 14-ի երեկոյեան, մեր զօրասիւներից մէկը, օգտվելով խիստ բուքից, անցաւ լեռնակատարը և յարձակումով գրաւեց Գօրնէս գիւղը, ուր գերի վերցրեց Թիւրքական 30-դ դիվիզիայի պետին շտաբի հետ, 16 օֆիցերով, 7 բժշկով, 350 ասկեարով և խլեց լեռնային երեք թնդանօթ, աւելի քան 200 հրացան, բեռներով իրեր և ռազմական ու ուտեստի շատ պաշար։

Յունվարի 15-ին, վաղ առաւօտ, Թիւրքերը յարձակում գործեցին մեր այդ զօրասիւնի վրա, սակայն եռանդուն հակա-յարձակումով ետ շպրտվեցին, կրելով մեծ կորուստներ և մեզ թողնելով մի գնդակացիր։

Միւս զօրաճակատներում տեղի ունեցաւ սովորական հրացանաձգութիւն։

Յունվարի 15-ին մեր ռազմական նաւերից մէկը քաջարի արշաւանք գործելով Տրապիզօնի և Րիզէի վրա՝ կրակ բացեց այնտեղի զօրքի վրա, որի ժամանակ փչացվեց զօրանոցը, ջրասույզ եղան շատ նաւակներ։

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

16 յունվարի

ՀՌՈՄ.—«Ջիօռնալէ-դ' Իտալիա»ին հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ Թիւրքերի ջախջախվելը Կովկասում մեծ դժգոհութիւն է յարուցանում Էնվէր-փաշայի դէմ, որին համարում են պատասխանատու այդ դժբաղդութեան մէջ։ Էնվէր-փաշան կարող է պաշտօնանկ լինել։ Գերմանիայի հետ դաշնակցութիւնը ամեն օր դառնում է անժողովրդական։

(Լրագիրներից)

✦ Կ. Պօլսի Ղալաթիա թաղամասում տեղի է ունեցել օտարազգիների ջարդ։

✦ Նիշից հեռագրում են. «Պնդում են, որ կայացել է անգլօ-ռուսական համաձայնութիւն, որի համաձայն Կ. Պօլիսը անցնում է Ռուսաստանին, իսկ Անգլիան ստանալու է հողային կոմպենսացիա»։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Դէպի Թաւրիզ

Սրանից ուղիղ 17 օր առաջ, երբ Թիւրքական փոքրաթիւ ասկեարները և բազմահազար քիւրդ ձիաւորները երևացին Թաւրիզում և նրա շրջակայքում, ցանկանալով իբր թէ թիկունք շարժում գործել մեր աջակողմեան զօրքի խուում, մենք Թիւրքական ստրատեգիական այդ դիվերսիան ևս նախորդների նման համարեցինք մի աւանտիւրա և յայտնեցինք այն համոզմունքը, որ չի անցնի երեք շաբաթ և մեր զօրքերը կը լինեն այս անգամ արդէն ոչ թէ պարսկական Ատրպատականում, այլ Թիւրքականում։

Մեր այդ գուշակութիւնը այժմ արդէն արդարանում է մաթեմատիքական ճշգրտութեամբ։ Մեր շտաբի պաշտօնական վերջին հաղորդագրութիւնից իմանում ենք, որ մեր աջակողմեան մի զօրամաս, դուրս գալով Ջուլֆայից, մի քանի օրվայ մէջ անցել է Թաւրիզ տանող ճանապարհով մօտ 90 վերստ և, յամառ կռիւներից յետոյ, մտել է Սօֆիան և վերցրել մի դրօշակ, թնդանօթ և մթերքներ։ Սօֆիանից մինչև Թաւրիզ մնում է ընդամենը 35 վերստ կամ օր ու կէսվայ ճանապարհ։ Հետևապէս չի անցնի մի երկու օր, և մեր յաղթական երաժշտութեամբ և թմբուկներով զօրքը կը մտնի Թաւրիզ՝ անցկացնելու այնտեղ իր Բարեկենդանը։

Թէ ինչպիսի Բարեկենդան կը լինի մեր Ատրպատական մտնելը Թիւրք-քիւրդական զօրամասի և պարսիկների համար, դա ակնյայտ է բոլոր նրանց համար, որոնք ծանօթ են պարսկական խրախճանութեան և հոգեբանութեան հետ։

Եւ այսպէս՝ Թիւրքական պատերազմական ծրագրի այդ մասն ևս կրեց նոյնպիսի ողբալի ֆիասկօ, որպիսին բաժին ընկաւ Էնվէրի միւս կորպուսներին՝ մեր կենտրոնում և աջ թևում։

Ա. Երկաթ

ԹՈՒՐՔ ԲԱՆԱԿԻ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

(Սեփական թղթակցից)

Ռուսական քաջարի բանակը դեկտ. 31-ի երեկոյեան Կարա-Ուրգանի տակ, Մժնկերտի և Ջիվինի միջին հովտում փառաւորեց իր յաղթական անունը նորանոր գործերով։

Տարվայ վերջին օրվայ հետ՝ մեր քաջարի զինւորները վերջ տուին այդ հօրդաների բաղդախնդրական քայլերին, ռմբակոծային հրով այնպէս փշրեցին «Մ. և Ա.» կուսակցութեան այդ յոխորտացող գաճաճներին, այնպէս հողի հետ հաւասարեցրին, որ իսկապէս Իթթիհադի պատիւը գլորեցին գերեզման։

Սարիղամիշից դէպի Կարա-Ուրգան տանող շոսսէով անցնելիս Սօղանլուի անտառի մէջ՝ Սօղանլուի լեռնաշղթան կտրելուց յետոյ՝ արդէն լսվում էր ռմբակոծութեան ահռելի որոտը։ Այս լեռնաշղթան Կարսպետի և Խանի-վտակի ջրերի ջրբաժան գիծն է, որտեղից Խանի-վտակը առաջ գնալով Զամար լեռան հիւսիսից, ընդունում է բազմաթիւ ջրեր, որոնք բղխում են Ղարա-Տուզլայի փէշերից և դէպի հարաւ ուղղվելով՝ Սօգիւտլի, Եսի-քեօյ, Սրբասան, Զակ գիւղերի միջով հասնում Կարա-Ուրգան, ամբողջ ճանապարհին Խանի-ձօրից անցնելով։

Կարա-Ուրգան յունարնակ գիւղը մի սահմանագիծն էր կազմում մինչև Թիւրքական պատերազմի յայտարարութեան օրը։ Այստեղ գտնվում էր մեր մաքսատունը, սահմանապահ գնդի զօրանոցը, հեռագրատուն ու պօստ։ Գիւղը 250 տուն բնակիչ ունի, յունական փառաւոր նորաշէն եկեղեցի ու դպրոց։ Մաքսատան շէնքերը, մթերանոցները գիւղին տալիս են աւանի դիրք։

Խանի ձօրից դուրս գալուն պէս ճանապարհը ընկնում է Ջիվինի հովիտը, որը սկսվում է Կարա-Ուրգանի տափարակով, տարածվում է մօտ 5 վերստ մինչև Հին-Ջիվինի բերդը։ Այստեղ կարծես թէ Ջիվինի, Մժնկերտի, Դէվէ-Բօյնուի լեռները ետ-ետ են գնացել, որ մի գեղեցիկ հովիտ կազմեն շրջապատված հեռաւոր լեռնային բարձունքներով։ Խանի-ձօրից հարաւ իջնող Խանի-վտակը գարնան հեղեղներին այնպէս վարարված է գալիս կատաղի արագութեամբ, որ նա իր անցած հունը փորել տարել է, թողնելով Կարա-Ուրգան գիւղը հեղեղատի փորած խրամատից 2—3 սաժէն բարձրութեան վրա։ Խանի-վտակը Ջիվինի հովտից ուղիղ հարաւ իջնելով, Տաշքէսան գիւղի մօտից անցնում և առանց շեղվելու իր ուղղութիւնից գնում, թափվում է Արաքս գետը։

Կարա-Ուրգանի ուղիղ արևմտեան կողմը, Խանի-վտակի աջ ափին, հովիտը կպած է Ջիվինի լեռների վերջին գլուխներին։ Խանի-վտակը այնքան է կռւել այդ լեռան լանջերի հետ, որ նրան մերկ և ապառաժ է թողել, որը երկար շարված շարունակվում է Կարա-Ուրգանի առաջից մինչև Հին-Ջիվինի բերդը։ Ահա այս ապառաժներն էին կազմում մեր և Թիւրքական սահմանները՝ Խանի-վտակի գծով, որոնք 37 տարի բաժանած էին Կովկասի հայութիւնը Թիւրքիայի հայութիւնից։ Կարա-Ուրգանի դիմաց, այս ապառաժների տակ Թիւրքերը շինեցին վերջին 35 տարվան ընթացքում Քէօթակ գիւղը, որը ծառայում էր Թիւրքական մաքսատան և պահակատան։ Քէօթակը Կարա-Ուրգանից հազիւ 3 սաժէն ցած լինի, բայց այդ ցածութիւնը դաշտավայրում բոլորովին աննկատելի է մօտ երկու վերստ [illegible] և իրար դիմաց կանգնած այս կրկին պահականոցներում։ Կարա-Ուրգան և Քէօթակ սկսած Ջիվինի հովիտը, որ Խանի-ձօրի շարունակութիւնը կարելի է համարել, մօտաւորապէս 5 վերստ երկարութիւն ունի մինչև Հին-Ջիվինի բերդը, որի արևմտեան կողմի խրամատներից գալիս է Ջիվինի առուն, Ջիվին գիւղի կողքով անցնում գնում միախառնվում է Խանի-վտակին։

Ահա այս հովտում դուրս եկան Սանամերեկի կողմից առաջ շարժված Թիւրքական զօրքերը, որոնք եկել էին մեր Մժնկերտի դիրքերի դէմ մաքառելու։ Էնվէր-փաշան Սարիղամիշ-Օլթի-Արդահան կատարած խայտառակ արշաւանքից, չարաչար պարտութիւնից և Թիւրք զօրքին ջարդի մատնելուց յետոյ, Էրզրումի և Հասան-Կալէի զօրքերը բռնութեամբ առաջ էր մղել Մժնկերտ, որպէս զի այդտեղ խառնէ մեր զօրքերի գլուխը, որպէս զի Օլթի-Արդահանի վրա գնացող կորպուսներին հնարաւորութիւն տայ մի կերպ փրկվելու, ճգնաժամից ազատվելու։

Վերին-Մժնկերտ գիւղը թէև Կարա-Ուրգանից միայն 5 վերստ հեռաւորութեան վրա հարաւ-արևելեան կողմն է գտնվում, բայց Դէվէ-Բօյնուի լեռներով այնպէս է նրանից բաժանված, որ այդ երկու կէտերն իրար չեն տեսնում։ Ներքին Մժնկերտի բերդը Կարա-Ուրգանից 8 վերստ հեռաւորութիւն ունի և դարձեալ լեռներով բաժանված է ինչպէս Վերին-Մժնկերտից, նոյնպէս և Կարա-Ուրգանից։ Մժնկերտ պատմական բերդը Ջիվինի պատմական բերդից միայն 7 վերստ հեռաւորութիւն ունի, մի գծի վրա են՝ Մժնկերտը արևելք, իսկ Ջիվինը արևմուտք։ Այս լեռնային ամրութիւններից բաւական չէ որ 50 դար շարունակ խալդերը, ուրարդացիները, հայերը, թաթար-Թիւրքերը իրար դէմ կռւել և մարդկային արիւնով ողողել են լեռնային լանջերը, դաշտերը և հովիտը, այս տարվան վերջին օրը նորից ողողվեցին, ասպարէզ դարձան Թիւրքական յարձակումների և նրանց չարաչար կոտորածին։

Մժնկերտի շրջակայքի դիրքերից մեր զօրքերը այնպիսի ռմբական կրակ թափեցին Թիւրք զօրքի գլխին, որ հապճեպ Մժնկերտ դիմած Թիւրքական բանակը զարհուրելի անակնկալի ենթարկված՝ առանց պատասխանելու մեր ռմբակոծութեան, պոռոտախօս իթթիհադական «քաջ» «հրամանատար զօրականները» լքեցին զօրքը, թողին մեր կրակի տակ, խուճապով փախան Էրզրում շունչ քաշելու։ Իսկ ստորին մշտաչարչար սպաները և զինւորները, երբ նկատեցին մեծաւորների փախուստը, ամբողջ ֆրկայով—ДИВИЗІЯ—իրանց զէնքերով, հրետանով, գնդացիրով, զինւորական մթերքով անձնատուր եղան մեր պանծալի բանակին։

Ամբողջ ժամերով «Ալլահ, թէսլիմ» էր աղաղակում լքված զօրքը, ամէնը վազում էին անձնատուր լինելու, բայց նրանց աղաղակն ու միտքը չէր հասկացվում։ Երբ սպիտակ դրօշակ պարզեցին և ցոյց տուին, թէ ուզում են անձնատուր լինել, իսկոյն նրանց ընդառաջ գնացին և ամբողջ ֆրկան իր գոյքով գերի բերին Կարա-Ուրգան։ Սրտաճմլիկ էր տեսարանը. վիրաւորները թափված էին հովտում և ապառաժների շուրջը։

Սոսկալի տխուր էր մեծամիտ և պարծենկոտ իթթիհադականների դէպի Մժնկերտ ուղարկած զօրքի արտաքին, մանաւանդ հոգեկան վիճակը։ Ո՛չ հագուստ ունէին, ոչ կօշիկ, ոչ հաց ունէին, ոչ էլ երակներում արիւն։ Ցամքած, չորացած և կմախքացած ծերուկներ ու ջահէլներ դողդողում էին։ Թէև օրն արև էր, երկինքը պայծառ և ամբողջ հովիտը ցեխի ու աւազի մէջ խրվում էին գերի եկած զօրքերի ոտները, բայց տաք ախոռների մէջ ապրած զօրքը չէր էլ դիմանում զէրօյից 2—3 աստիճան բարձր տաքութեան։

Այն վերջին ճիգը, որ թափել էին Մ. և Ա. դրօշակակիրները, որպէսզի մի կերպ իրանց խայտառակ պարտութիւնը ծածկեն իւրայիններից, ամօթալի վախճանի հասաւ։ Իթթիհադականներն ուզում էին փոշի փչել Թիւրք ժողովրդի աչքերին, որպէսզի իրանց գալիքի գոյութիւնը կարողանան շարունակել, քիչ աւելի երկար ձգձգել, բայց Ջիվինում այնպէս անարգվեցին, այնպիսի խայտառակութեամբ անձնատուր եղան, որ այդ գերի ընկնելը ոչ այնքան պարտութեան էր նման, որքան աւելի ստորացուցիչ ցոյցի, որով Թիւրք զօրքն ուզում էր արտայայտել իր ներքին վիշտը և իր կամքի հակումը։ Թիւրք զօրքն այդտեղ ապացուցեց, որ ինքն էլ ունի իր կամքը, թէ ինքը չի ցանկանում խաղալիք դառնալ այն կուսակցութեան, որն յափշտակել է երկրի իշխանութիւնը և բռնանում է տեւտոնների խոստումներով և օժանդակութիւններով։

Մեր քաջարի բանակը Մժնկերտում ոչ միայն ամբողջ Թիւրքական այդ ֆրկան գերի վերցրեց իր ամբողջ զինւորական պաշարով և հրետանով, այլ նա կարողացաւ Թիւրք բանակից փախչողներին էլ հետևել ու հալածել։ Իթթիհադականները Կարա-Ուրգանի ապառաժների տակ թողին իրանց պատիւը, անունը և հմայքը, ցոյց տալով, որ իրանք ոչ թէ Թիւրքիայի վերանորոգիչներ են, այլ նրա արագ կործանման հեռու աւերիչները։ Տևտոնները մարդկութեան սրանից աւելի մեծ բարիք չէին կարող անել. նրանք մի այնպիսի փորձանքի մէջ գլորեցին Թիւրքերին, որ սրանք իրանց ձեռքով իրանց գերեզմանը պեղեցին և մէջը թափվեցին։

Ատրպետ

Կարա-Ուրգան

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

—o—

ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

16 յունվարի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Պաշտօնական։ Գերագոյն Զօրահրամանատարի շտաբի կողմից.

Յունվարի 12-ի ընթացքում, Տիլզիտից դէպի հիւսիս մեր զօրամասերը յարձակման դիմեցին, ետ մղելով գերմանացիներին և աւերելով Պօգէգէն երկաթուղագիծը։

Պիլկալենից և Հումբեննէնից դէպի հիւսիս, անտառների մէջ, կռիւները շարունակվում են։ Ալմայի և Գունիկէնի մօտ գերմանացիք ետ քշվեցին մեր դիմադրութիւնից։

Ստորին Վիսլայի աջ ափում առաջապահ զօրախմբերը շարունակեցին ընդհարվել միմեանց հետ։ Վիսլայի ձախ ափում Բօրժիմօվի շրջանում մեր զօրքերը լոյս յունվ. 14-ի գիշերը յարձակումների դիմեցին թշնամու խրամատների վրա և դուրս քշեցին նրանց այնտեղից, ցիրուցան անելով նրանց ձեռքի ռումբերով։ Յունվ. 13-ին գերմանացիք միևնոյն շրջանում յարձակում գործեցին, բայց աջողութիւն չունեցան, ինչպէս նաև Շիդլովսկի գիւղի մօտ։

Վիսլայի ձախ ափում անցած օրը թնդանօթային փոխադարձ մրցութիւն էր, որի ժամանակ մեր թնդանօթները գործում էին աջող և, ըստ երևոյթին, մեծ կորուստներ էին պատճառում հակառակորդին։

Գալիցիայում Կարպատներում Դուկլինի զօրակայանում մինչև Ստարիյ Մունչակ երկաթուղին յունվ. 13-ին կռիւները զարգացան մեզ համար աջողութեամբ, մանաւանդ Դուկլից դէպի հարաւ-արևելք։ Թշնամին այստեղ փու... թօղ նահանջելիս ձգեց փամփուշտներ և այլ ռազմանիւթ։

Ցէխանէ-Դօլինօի շրջանում մենք յունվ. 14-ին գրաւեցինք թշնամու երկու ամրոց, վերցնելով գերիներ։ Այդ զօրաճակատի մնացած մասերում թշնամին փորձեց արգելք լինել մեր շարժումներին, և տեղ-տեղ նոյնիսկ յարձակման էր դիմում, սակայն ոչ մի անգամ աւստրիացիք աջողութիւն չունեցան։

Բուկովինայում էական փոփոխութիւն չը կայ։ Մանր ընդհարումներ են առաջապահ զօրախմբերը միջև և թնդանօթաձգութիւն։

Յունվարի 15-ի ընթացքում ինչպէս Արևելեան-Պրուսիայում, այնպէս և Վիսլայի երկու ափի զօրաճակատներում առանձին փոփոխութիւններ չեղան։ Անտառների շրջանում Պիլկալենից և Գումբինէնից դէպի հիւսիս կռիւները շարունակվում են։

Բօրժիմօվի շրջանում գերմանացիք նորից կրկնակի յարձակումներ գործեցին, բայց վանվեցին խոշոր կորուստներով։ Մեր հակայարձակումը այդ շրջանում աջող էր։ Մենք սուիններով ետ մղեցինք թշնամուն իր խրամատներից և ձեռք ձգեցինք մի քանի գնդացիր։

Գալիցիայում, Դուկլինից մինչև Վի...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԻՄ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻՆ

(Յօդուած Պ. Միլիւկօվի)

Իմ յօդուածը Թիւրքաց-Հայաստանի վիճակի մասին բաւականաչափ արձագանք գտաւ հայ մամուլի մէջ։ Ինձ ուղարկված և կովկասեան թերթերում տպված հատուածներից դատելով, այդ մամուլը աւելի զբաղվել է իմ անձնաւորութեամբ, քան արտայայտված դրութիւններով։ Եւ հէնց այս է, որ ստիպում է ինձ պատասխանել։

Հայ մամուլը անբաւական է ինձանից և շատ բացորոշ է արտայայտում իր անբաւականութեան պատճառը։ Ինձ համարում էին,—ասում է «...» թերթը, «իրանց մարդը», ես, պէտք է պաշտպանէի հայոց ազգային ձգտումները և «հայ ժողովրդի տեսակէտը»։ Դրա փոխարէն, ես «անգիտակ ձևացայ հայերի պատմական ակնկալութիւններին» և թոյլ եմ տուել ինձ արտայայտել «իմ անհատական կարծիքը», որ ներհակ է գնում ազգային այդ ձգտումներին։

Փոքր ինչ այլ կերպ է ձևակերպում իր մեղադրանքը «Արևը»։ Նրանք ինձ համարել են «ռուս ինտելիգենցիայի նշանաւոր ներկայացուցիչ» և «ազատ մտածող» քաղաքական գործիչ։ Այս կամ այն ձևով ես պէտք է հետևէի եւրոպական առաջաւոր ինտելիգենցիայի ներկայացուցիչների՝ Ժօրէսի, Պրեսանսէի, Քիյարի, Բերարի, Անատոլ Ֆրանսի և Բրանդէսի օրինակին, անցկացնելով «համամարդկային տենդէնց, որ արտայայտվում է փոքրիկ ժողովուրդների շահերը մեծերի ճնշումից պաշտպանելու մէջ»։ Իսկապէս ինձ համար «կարևոր չէ այն, թէ ինչ են ցանկանում հայերը, այլ այն, թէ ինչ է ձեռնտու Ռուսաստանին»։ «Դրանումն է հիմնական արատը Միլիւկովի մօքի»,—ասում է «Արևը»։ Լրագրի կարծիքով, ես պէտք է ունենայի քաղաքացիական բարեացակամութիւն—մի կողմ թողնել մեծ պետութեան շահերը և արտայայտել փոքրի իդէալի պահանջը, փոքրի և դէպի ազատութիւնը ձգտող հերոսական ժողովրդի։ Եւ եթէ ընդհարում տեղի ունենար երկու շահերի միջև—նուաճողի կամքի և անկախութեան ձգտման, ազատութեան ձգտող հրապարակախօսի պարտականութիւնը պէտք է լինէր նախապատւութիւն տալ վերջինին առաջինի նկատմամբ»։

Հարցը դրված է պարզ և ուղղակի և պահանջում է նոյնքան էլ ուղղակի պատասխան։ Պէտք է խոստովանեմ. «քաղաքացիական բարեացակամութիւն», որը պահանջում է «Արևի» աշխատակիցը ինձանից, ես չունեմ։ Համարձակվում եմ կարծել, որ այդ «բարեացակամութիւնը» չէին պահանջել ինձանից միւս փոքրիկ ազգութիւնները, որոնց միջև ես բաղդ և պատիւ եմ ունեցել «մեր մարդը» համարվելու։ Կարծում եմ նոյնպէս, որ ոչ իբրև «համամարդկային տենդէնցների» ղեկավար, այլ, ամենից առաջ, որպէս ռուս քաղաքական գործիչ ես կարող կը լինէի աւելի օգտակար լինել այդ ժողովուրդների ազգային շահերին։ Ասենք, ինքը «Արևը» գեղեցիկ կերպով հասկանում է այդ տեսակէտը, երբ բարդում է ինձ վրա, որպէս «ազատական միտքի ճշմարիտ ներկայացուցչի», միայն «բարոյական պարտականութիւն գտնել այն արդարացի լուծումը, որի մէջ ներդաշնակօրէն համակերպվում են մեծ պետութեան շահերը և փոքրիկ ժողովրդի բնական ձգտումը»։ Այս բանաձևի տակ ես ամբողջապէս ստորագրում եմ։ Նրանում ուղիղ կերպով ասված է, որ «համամարդկային տենդէնցը» կարելի է և պէտք է կիրառել ոչ միայն փոքրիկ ժողովուրդների ազատութեան և անկախութեան ձգտման պաշտպանութեան համար, այլև այդ ձգտումների և «պետականութեան» միջի նորմալ յարաբերութիւնների մշակման համար, այն «պետականութեան», որին ինձ առարկողները հեգնօրէն չակերտների մէջ են դնում միայն նրա համար, որ սխալ են բացատրում նրան, ինչպէս մի արտաքին և կողմնակի բան, ինչ որ միակողմանի «նուաճողի կամքի» նման, և ոչ թէ բոլոր քաղաքացիների միացեալ կամքի նման։ Այդ վերջինի մէջ «համամարդկային» մաքով «արդար լուծման» ես ձգտել եմ, և հէնց այդպիսի «արդարացի լուծման» որոնումներից բղխեց իմ յօդուածը, որին հասարակաց կարծիքի դատաստանին յանձնելը ես իմ «բարոյական պարտականութիւնը» համարեցի։

Իսկ «...» թերթը մեղադրում է ինձ, ի մի չի այլոց, նրանում, որ ես ինտելիգենտից դիպլօմատ եմ դարձել։ Ես խիստ վախենում եմ, որ ներկայ դէպքում այդ դարձումը կատարվել է իմ քննադատների հետ։ Նրանք պահանջում էին ռուս անկախ մամուլից, որպէսզի նա «պաշտպանի այն տեսակէտը, որ ունի ինքը հայ հասարակութիւնը», և պնդում էին, որ այդ մամուլը «այնքան կը մնայ իր նշանակութեան բարձրութեան վրա, որքան կը պաշտպանի մեր տեսակէտը»։ Չեմ կարծում որ ռուսական մամուլը ընդունէր այդ պայմանները և հրաժարվէր դատողութեան ազատութիւնից։ Չեմ կարծում և այն, որ նա նախօրօք դատապարտէր ամենայն այլ տեսակէտ, բացի հայ ժողովրդի դիպլօմատների կողմից հրահանգվածը, որպէս «ազգային» և «պետական-պաշտօնական» տեսակէտ։

Իրագործելով ռուս քաղաքական գործչի և ազատ մտածող հրապարակախօսի դատողութեան ազատութիւնը, ես ենթադրեցի, որ իմ «անհատական կարծիքը» առանձնապէս ժամանակին կը լինի այն պատճառով, որ հայերի ընդհանուր կարծիքը դեռ չի կազմվել։ Հայ հրապարակախօսութեան դիպլօմատները շտապում են ինձ ապացուցել, որ ես սխալվում եմ կամ մինչև անգամ զրպարտում եմ հայ ժողովրդին և որ նրա կարծիքը վաղուց պատրաստ է, որ նա կազմվել է պատմականօրէն, շատ տասնամեակների ընթացքում։

Ես գիտեմ՝ որպիսի կարծիք է կազմվել հայերի մէջ շատ տարիների կուեից յետոյ։ Ես ծանօթ եմ այդ կարծիքի տարածման ողջ մեխանիզմի հետ։ Բայց ես վճռեցի պնդել և շարունակում եմ կարծել, որ այդ կարծիքը հաշւի է առել բոլորովին այլ հանգամանքներ, քան նրանք, որոնք դասաւորվում են այժմ մեր աչքերի առաջ։ Եւ ես կոչ արի ազգայնօրէն վերաքննել նախկին կարծիքը քաղաքական դրութեան բոլորովին փոխվելու պատճառով և այն պատճառով, որ ոչ-ոք չէր կարող նախատեսել նման փոփոխութեան հնարաւորութիւնը։

Իմ օպպօնէնտները դրան պատասխանում են ինձ պատմութիւնից վերցրած փաստերով, որպիսի պատմութիւնը յայտնի է ինձ։ Նրանք հաւաքում են ցիտատներ, ինձ աւելի յայտնի, իմ ճառերից, որ արտասանվել են Պետական Դումայում 1913 թ. յունիսի 6-ին և 1914 թ. մայիսի 10-ին, և այն ճառից, որ 1913 թ. նոյեմբերին արտասանվել է Պարիզի հայկական կոնֆերենցիայում։ Ես այն ժամանակ պաշտպանում էի Թիւրքաց Հայաստանի աւտօնոմիան Թիւրքիայի սուվերէնիտէտի պահպանութեամբ։ Նրանք աշխատում են հակասութիւն գտնել այդ հայեացքի և Թիւրքաց Հայաստանի աւտօնոմիայի, Ռուսաստանի սուվերէնիտէտի ներքոյ, իմ այժմեան պաշտպանութեան միջև։ Նրանք օգտվում են հնարաւորութեամբ պահպանել էլաստիկ բանաձև «վեց վիլայէթների աւտօնոմիա Ռուսաստանի հովանաւորութեան ներքոյ», որպէսզի պահպանեն նախկին ազգային բանաձևի և այժմեանի միջի կապի և միանմանութեան կերպարանքը։ Զուր ջանքեր։ Դրանք կար... են հասցնել նրան, որ նախկին պարզ բանաձևը փոխված հանգամանքների պատճառով կը դառնայ երկմիտ և երկերեսանի։ Աւելի լաւ է փոխել բանաձևը, քան փորձել նրան յարմարեցնելու խորապէս փոխված դրութեան հետ։ Ահա իմ կարծիքը, որին իմ օպպօնէնտները պատասխանում են ինձ.—ոչ, մենք հին բանաձևը պահպանում ենք առանձին հիմք ունենք, և նրա անորոշութիւնը և երկմիտ լինելը մեզ համար ոչ թէ պակասութիւն է, այլ խիստ կարևոր արժանաւորութիւն։

Իսկապէս ասում են ինձ.—մենք չենք ... բաց բացորոշ խօսել Թիւրքիայի սուվերէնիտէտը ոչնչացնելու մասին։ Այլապէս, պատերազմական անաջողութիւնների դէպքում կամ անգամ պատերազմական յաղթութիւններին սպասելու ընթացքում մենք վ... կը ենթարկենք հայերի գոյութիւնը Թիւրքական սահմաններում։ Ես կը խոնարհ... այս արգումենտի առաջ, եթէ տպագր... խօսքը դրա մասին չը մատնանշէր, որ ...յերի մտադրութիւնները Թիւրքիայի վ...բերմամբ այնքան էլ արդէն անյայտ ... Թիւրքերի համար։ Բայց, յամենայն դէ..., ես կը հասկանայի և կը համաձայնէի ...նաձևի երկմտութեան անհրաժեշտութ... այդ նպատակի համար, եթէ որ... ... հայ գործիչների կողմից Թիւրքիայի սուվերէնիտէտի պահպանութեան միջոց... բացատրվէր բոլորովին այլ կերպ, ... նրանք ապացուցէին, ոչ միայն «երկի... համար», այլ «խղճի համար», որ ...

իօգնի յեռնանցքը մեր զորքում չը նայած [illegible] գիրքեր։

Վերջին 3 օրում վերցվեցին զորա-[illegible] մենք գերի բռնեցինք աւելի քան 60 օֆիցեր և 2400 զինւոր և ձեռք ձգեցինք 3 թնդանօթ ու 10 գնդացիր։

Բուկովինայում փոփոխութիւն չը կայ։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—«Арм. Вѣстникъ»-ում տպւած է յունվարի 15-ից.

Արևելեան Պրուսիայում Պիլկալէնի շրջանում մեր զօրամասերը յարձակման դիմեցին և վճռական շարժումով ետ մղեցին [illegible]

Բզուրա և Րավկա գետերի շրջանում տեղի ունեցան հրացանաձգութիւն և յարձակումներ գերմանացիների կողմից մանաւանդ Բորժիմովի և Գումինի մօտ։ Յունվարի 13-ին առաւօտեան գերմանացիք յարձակման դիմեցին Կամիօն շրջանում և հակառակորդին աջողվեց այստեղ մասամբ առաջանալ, բայց շուտով ետ մղվեց։ Միաժամանակ խիտ շարքերով գերմանացիք յարձակման դիմեցին Գրաբսկի Բուդի շրջանում, որը նոյնպէս մենք կանգնեցրինք։ Պիլիցա և Նիդա գետերի շրջանում բոլոր այդ օրերում հակառակորդն առաջվայ նման մնում էր պասսիվ, բաւականանալով թնդանօթաձգութեամբ։ Գիշերներով այստեղ մեր հետախոյզ խմբերը աջող գործում են, ոչնչացնելով թշնամու խումբերը։

Գալիցիայում Զմիգրօդից դէպի արևմուտք առաջվայ նման հրացանաձգութիւն էր, իսկ Դուկլինի, Ուժգորոդի և Մունկաչի ուղղութիւններով, ուր թշնամին ցոյց է տալիս համառ գործունէութիւն, կռիւները շարունակվում էին։ Յունվարի 13-ին մեր զօրքերը գրաւեցին Զարնէ-Օժէնիօ զօրագիծը։ Մեր յարձակումն այնպէս շեշտակի էր, որ աւստրիացիք շտապով նահանջեցին, թողնելով ռազմամթերք փամփուշտներ և այլն։ Մենք վերցրինք գերիներ։ Դուկլինի ուղղութեամբ մեր առաջխաղացումը շարունակվում է։ Մեզվիֆէի բարձունքները մենք վերցրինք սուինային կռւով, վերցնելով երկու գնդակացիր ու 90 գերի։ Խասլիվայից դէպի արևելք մենք տիրացանք խրամատների առաջին շարքին։ Լուգովիսկից դէպի հարաւ ամբողջ օրը մինչև երեկոյ մի շարք կատաղի յարձակումներ գործեց, որոնք վանվեցին մեր կրակից։ Մունկաչի ուղղութեամբ այդ բոլոր օրերում տեղի են ունենում յամառ կռիւներ հակառակորդի գերազանց ոյժերի դէմ, որոնք շարունակ խիզախ յարձակումներ են գործում։ Վերէցկօ շրջանում մենք գերեցինք 2 օֆիցեր և 133 զինւոր։

Պերեմիշլի մօտ էական փոփոխութիւն չը կայ։

ՀՌՈՄ.—«Ջիօռնալէ - դ'Իտալիային» հեռագրում են Վիէննայից, որ աւստրիացիները նոր ռազմագիտական ծրագիրը կայանում է նրանում, որպէսզի նոր զօրաբանակը, որ որոշված էր ուղարկել Սերբիայի դէմ, անցնէ Կարպատները, ազատէ Պերեմիշլը և յետոյ Լվօվը։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ.—Ունգարիայից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, աւստրօ-ունգարական զօրքերը կազմում են երկու զօրաբանակ, որոնցից մէկը ուղղված է Սերբիայի դէմ, իսկ միւսը—Բուկովինայում ռուս զօրքերի դէմ։ Առաջինը բաղկացած է 400,000, իսկ 2-րդը՝ 300,000 մարդուց։ Գլխաւոր շտաբը գտնվում է Տեմէշվարում։ Ունգարացիք ասում են, որ Վարշավայի դէմ գործող գերմանական զօրքը ամուր կերպով դիրքեր է բռնել և կարող է երկար ժամանակ դիմադրել ռուսական գրոհին, ուստի և, համաձայն գերմանական պլանի, երկու հարաւային զօրքերը շտապով դիմելու են ռուսների դէմ՝ Բուկովինա և սերբերի դէմ, որպէսզի ընդմիշտ ազատվեն հարաւային ռազմաբեմից։ Ունգարների ասելով, գերմանացիք Բուկովինա են ուղարկել ռուսների դէմ նաև Լոձի մօտ գտնվող զօրքերը։

ՖՐԱՆՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼՕ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

16 յունվարի

ԼՈՆԴՕՆ.— Րէյտերի գործակալութեանը հաղորդում են Բուլօնից, որ Լա-Բասսէի մօտ, ճահճային տեղում եղած ճակատամարտը այս տարւայ բրիտանացիների ցոյց տուած գործերից ամենակարևորն է։ Թշնամին կուի դաշտում թողեց աւելի քան 400 սպանված և տուեց մեծ թւով գերիներ։

Հաւասի գործակալութիւնը հաղորդում է. «Վիլհէլմ կայսրի ծննդեան օրվայ առիթով մեր թշնամիները երէկ մի շարք ակտիվ գործողութիւնների դիմեցին, սակայն դէպքերը դասաւորվեցին ոչ յօգուտ նրանց, և ամբողջ զօրաճակատում գերմանացիների յարձակումները վանվեցին։ Ֆրանսիացիների բոլոր յարձակումները պսակվեցին աջողութեամբ։ Բէլգիայում թշնամու դիրքերից մի քանիսը ոչնչացվել են թնդանօթներով։ Լիսից դէպի հարաւ անգլիացիք ցրուցան են արել թշնամու զօրքերին։ Արրասի, Ալբէրի, Րուայի, Նուայօնի և Սուասօնի ռազմավայրերում ընդհմիջումներով տեղի են ունենում թնդանօթաձգութիւն ու հրացանաձգութիւն։ Կրաոնի և Ռեյմսի շրջանում գերմանացիների կորուստները յունվ. 12-ի և 13-ին հաւասարվեցին մի բրիգադայի։ Մեր կորուստները սպանվածներով, վիրաւորներով և անհետ կորածներով այդ երկու օրվայ ընթացքում կազմում են մօտ 800 մարդ։ Րէյմսից սկսած մինչև Արգօնները տեղի ունեցաւ թնդանօթաձգութիւն ի նպաստ մեզ։ Այդ անտառում գերմանացիների յարձակումները ետ մղվեցին և նրանց զօրամասերը ցրուցան արվեցին։ Էլզասում մենք առաջացել ենք Արմանտիէրի և Ստաին Բուրնհաուպտի շրջանում։ Տուեալների համաձայն, թշնամու կորուստներն Իպրի, Լա-Բասսէի, Կրաոնի, Վէվրի և Վօգէզների մօտ կազմում են այդ երեք օրվայ ընթացքում, ըստ երևոյթին, աւելի քան 20,000 մարդ։

ՀԱՄԱԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

15 յունվարի

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ.—Րումինական բոլոր լրագիրները գոհունակութեան զգացմունքով են տպել ռուս լրագիրների այն յայտարարութիւնը, թէ Ռուսաստանը չի կնքի հաշտութիւն, մինչև ընկված չը լինի գերմանական միլիտարիզմը։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Սինօդը թոյլ տուեց բօմանօվսկի կոմիտէտին տուփերով գանձանակ շրջեցնել պետութեան բոլոր եկեղեցիներում, Մեծ-Պասի երրորդ շաբաթում՝ յօգուտ կուի դաշտում ընկածների երեխաների։

Սինօդը որոշեց առաջարկել աւելի ունեւոր եկեղեցիներին և վանքերին տալ այն եկեղեցական իրերը, որոնք հնագիտական արժէք չունեն, յօգուտ Գալիցիայի ուղղափառ եկեղեցիների։

ԼՈՆԴՕՆ.—Ֆրանսիական ծովային մինիստր Օհանիէրը Ֆրանսիայից վերադարձաւ Լոնդոն։ Նա ընդունվեց թագաւորից, յետոյ խորհրդակցեց ծովակալութեան առաջին լորդի հետ՝ անգլօ-ֆրանսիական նաւատորմի գործողութիւնները բաժանելու հարցերի առիթով, որով խորհրդակցութեան ժամանակ պարզվեց, որ երկու մինիստրները միևնոյն հայեացքներն ունեն և որ լիակատար համերաշխութիւն է տիրում երկու կառավարութիւնների միջև։ Օհանիէրը տեսակցութիւն ունեցաւ նաև Ասկվիտի, լորդ կանցլէրի, Գրէյի, Կիտչենէրի և Բալֆուրի հետ, դիտեց արսէնալը և Պօրտսմուտի նաւահանգիստը։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Հաղորդում են, որ Բուդապէշտում յունվ. 21-ին զէնքի են կանչվելու 1875—1881 թ. թ. ծնված լանդշտուրմիստները։

Ունեցած տեղեկութիւնների համաձայն, մեր զօրքերի մէջ թուրքերը տարածելու գործում, բացի աւստրիացիներից, եռանդուն մասնակցութիւն են ցոյց տալիս նաև գերմանացիները։

Պետական Դումայի բիւջէտային մասնաժողովը աւարտեց ներքին գործերի մինիստրութեան նախահաշւի յօդուածային քննութիւնը։ Շարունակվում է միւս մինիստրութիւնների նախահաշիւների քննութիւնը։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ.—Բուդապէշտից հեռագրում են, որ հրատարակված է հրաման ալիւրի բոլոր տեսակները յարքունիս գրաւելու մասին։

ՏՕԿԻՕ.—Լրագիրները տպել են պաշտօնական զեկուցում այն մասին, որ գերմանացիք շատ խիստ կերպով են վարվում Գերմանիայում մնացած ռուս ճանապարհորդների հետ։

ԼՈՆԴՕՆ.—Երէկ, Պօրտսմուտն այցելելուց յետոյ, ֆրանսիական ծովային մինիստր Օհանիէրը ճաշեց ծովակալութեան առաջին լորդի մօտ ֆրանսիական դեսպանի, պրեմիէր-մինիստրի, լորդ-կանցլէրի և լորդ Կիտչենէրի հետ միասին։ Այսօր Չէրչիլը և Օհանիէրը փոխանակեցին հեռագիրներ փոխադարձ վստահութեան մասին։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԷՆ.—Բեռլինից հաղորդում են, որ «Բերլ. Տագ.»-ը խստագոյնս դատապարտում է կառավարութեան կարգադրութիւնը, որի ոյժով յարքունիս է գրաւվելու ալիւրն ու հացահատիկը։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ.—Վերսկսվեցին պարլամենտի նիստերը։ Կառավարութիւնը ներկայացրեց օրինագծեր օտարազգիների Րումինիայում բնակվելու վրա հսկելու, պայթուցիկ նիւթեր պատրաստելու և զէնք վաճառելու վերաբերութեամբ։ Օտարազգիների վրա հսկելու օրինագծի ընթերցման ժամանակ պատգամաւոր Իոնէսկօն խզեց ընթերցումը և բացագանչութեամբ դիմեց ներքին գործերի մինիստրին. «Դուք վաղուց պէտք է աւելի խիստ միջոցներ ձեռք առած լինէիք մի քանի օտարազգիների դէմ»։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

◆ Լոնդոնից հեռագրում են մայրաքաղաքի թերթերին. «Րումինիան, ինչպէս տեղեկացնում են Սօֆիայից, պաշտօնապէս իրազեկ է արել բուլղար կառավարութեան, որ նրա ռազմական պատրաստութիւնները ուղղված չեն Բուլղարիայի դէմ։ Րումինիան հաւանօրէն հանդէս է գալու փետրվարից ոչ շուտ։

◆ Հաղորդում են, որ գերմանական գեներալ-շտաբը մշակել է գործողութիւնների նոր պլան, որի համաձայն գերման զօրքերը ուղարկվելու են Տրանսիլվանիա, իսկ աւստրիական զօրքերը—ռազմի գործողութիւնների արևմտեան ռազմադաշտը։

◆ Եապոնացիք տեղեկանալով, որ պատերազմի պատճառով ռուսական լուցկիները թանգացել են, վճռել են մեծ քանակութեամբ Եապոնիայից էժան լուցկիներ ներմուծել Ռուսաստան։

◆ «Веч. Вр.» հաղորդում է, որ գերմանացիք գնդակահարում են գերի կօզակներին։

◆ «Рус. Сл.»-ին հաղորդում են Րիգայից. «Թիֆլիսի իտալական հիւպատոսը յայտնեց Նէապոլի առևտրական շրջաններին, որ Լովկասեան աչքի ընկնող ֆիրմաները հարցնում են՝ թէ կարելի է յարաբերութիւն հաստատել իտալական ֆիրմաների հետ։ Այդ տեղեկութիւնը հետաքրքրել է իտալացիներին»։

◆ Ժընևից հեռագրում են, որ Սերբիան Իտալիայի համաձայնութեամբ ուղարկել է զօրամաս Դուրացցօն գրաւելու համար։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՉ

ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Հայ պատմութեան մէջ, կարելի է ասել, անօրինակ է ներկայ գաղթականական հոսանքը, որ ծայր տուեց Թիւրքիայից և Պարսկաստանից։

Մեծ է, հսկայական և համազգային աղէտը, բայց և կարող է նա դարմանվել, եթէ միայն մենք կարողանանք նպատակայարմար միջոցներ գտնել։

Ամենանպատակայարմար միջոցը— հարիւր հազարաւոր փախստականներին իրանց հայրենիքը, օջախը վերադարձնելն է և նպաստելը՝ վերսկսելու իրանց մայր հողի մշակումը։

Առանց սեփական հողի չը կայ փրկութիւն։

Ուրեմն հնարաւորութիւն, միջոց տանք փախստականներին վերադառնալ իրանց տեղերը, հերկել, մշակել իրանց հողերը, որպէսզի ազատվեն նախ սովի ու-րուականից, երկրորդ՝ իրանց հողերը չը գրաւվեն ուրիշներից։

Իսկ երբ վերադարձի հնարաւորութիւնն եղաւ, պէտք է փախստականներին հայթայթել լծկան տաւար, սերմացու և ուղարկել երկիր։

Եւ Հայ Նպաստամատոյց Ընկերութիւնը, որ շարունակութիւնն է Կենտ. Նպաստամատոյց Յանձնաժողովի, որ իր գործունէութեան գլխաւոր առարկան դարձրել էր հայ-թիւրքական ընդհարումներից քայքայված գիւղացիական տնտեսութիւնների վերաշինութիւնը, այժմ [illegible]ևս ստանձնել [illegible]է [illegible]փախստականներին օգնելու այդ ճիւղը և սիստեմը, թողնելով խնամատարութեան միւս հոգսերը այլ կազմակերպութիւններին։

Հայ Նպաստամատոյց Ընկերութիւնը պատրաստութիւններ պէտք է տեսնէ, որ կարողանայ գարնանը, առաջին հնարաւորութեամբ,—իսկ այդ հնարաւորութիւնը օրաւուր հեշտանում է,— նորից ետ ուղարկել փախստականներին, գոնէ հողագործ տղամարդկանց, հայթայթելով նրանց լծկան տաւար, սերմացու և վերհաստատելով մայր Հայաստանի քայքայված գիւղացիական տնտեսութիւնը, որ հիմն է ազգային գոյութեան։

Ահա այս ամենակարևոր և կենսական կարիքի և պահանջի համար անհրաժեշտ է, որ հայ հասարակութիւնը, սկսեալ ունևորից մինչև չունևորը, շտապէ ժամ առաջ աջակցել Ընկերութեանս իր առատ և սրտաբուխ նուէրներով, և դրանով հնարաւորութիւն տալ Ընկերութեանս իրագործել այն մեծ միսիան, որ ստանձնել է։

Օգնեցէք մեզ, որով օգնած կը լինէք հայ գիւղացիութեան, ազգային գոյութեան այդ հիմնաքարին։

Նուէրները պէտք է ուղղել Ընկերութեան Նախագահի հասցէով՝

Тифлисъ, Давиду Богданичу Аванъ-Юзбашеву Ханъ-Сагнакскому

Թիֆլիս, Դաւիթ-խան—Աւան Իւզբաշեանին.

Tiflis, Davidнkhan Avan-Uzbachof.

Վարչութիւն

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

◆ Տասնչորսամեայ աշակերտուհի օր. Ժէնիա Նազարեանը նուիրել է Հայ Նպաստամատոյց Ընկերութեանը յօգուտ գաղթականների հինգ հատ տաք վզակապ, որ օրիորդը իր ձեռքով է գործել, գնելով թելը ծնողներից նախաճաշի համար ստացած ու տնտեսած փողերից։ Ցանկալի է, որ օրիորդ Նազարեանի օրինակը վարակի ուրիշներին։

◆ Երէկ քաղաքային վարակիչ հիւանդութիւնների հիւանդանոցում վախճանվեցին բուժակ Գ. Ի. Թօյիձէ և գթութեան քոյր Կրէստօպինկօյի կինը։ Երկուսն էլ վարակվել էին բծաւոր տիֆով՝ հիւանդ, վիրաւոր զօրականների և գերիների տեղաւորման կէտում աշխատելու ժամանակ։ Կովկասի քաղաքների միութեան լիազօրը մի հեռագրով յայտնել է Թօյիձէի մահվան մասին համառուսական քաղաքների դաշնակցութեան գլխաւոր լիազօր Չելնօկովին, ասելով, որ նրա ընտանիքը մնացել է առանց որևէ միջոցի և խնդրել է յայտնել, թէ քաղաքների դաշնակցութիւնը նիւթական ինչ ձևի օգնութիւն կարող է ցոյց տալ։

◆ Ալիւրի պահեստներում և մսի խանութներում քաղ. վարչութեան կարգադրութեամբ պէտք է կախվեն առանձին ցուցատախտակներ մթերքների գների նշանակումով։

◆ Քաղաքային վարչութիւնը վաճառականների բանկի միջոցով ապսպրել է 40 վագօն ալիւր Պարոմանովի ալիւրաղացից։ Այդ ալիւրը բաժանվելու է Թիֆլիսի հացթուխների միջև, ի հարկէ, փողով։

◆ Վերջացաւ նորակոչ զինւորացուների ցուցակների ստուգութիւնը։ Երէկվանից սկսվեց նրանց բժշկական քննութիւնը։

քիայի պահպանութիւնը իրանց հարկաւոր և կարևոր է, որպէս միանգամայն համապատասխանող իրանց ազգային շահերին։ Ես մէջ բերի Մ. Ս. Աջէմեանի և Ա. Կ. Ջիվելեգեանի կարծիքները Թիւրքաց սուվերենիտէտի պահպանութեան «օգտի» մասին։ Հայ մամուլը ինձ հետ ունեցած պօլեմիկայում կարծես պատրաստ էր մեղմացնել հայերի համար այդ թէզիսի նշանակութիւնը. սակայն ես հանդիպեցի դրա նոր և պայծառ բացայայտութեան հայ նշանաւոր գրականագէտ պ. Լէօի վերջին յօդուածներում «День»-ի մէջ։ Այդպիսով, ես հարկադրված եմ եզրակացնել, որ Թիւրքաց սուվերենիտէտի պահպանութիւնը մնում է ոչ պատահական և ժամանակաւոր, այլ ազգային բանաձևի ներքնապէս հիմնաւորված և մշտական գիծը։

Պէտք է արդեօք ես այդ գիծը համարեմ անփոփոխ, և «...» թերթի ու «Արևի» խորհրդով առնեմ իմ պաշտպանութեան տակ։ Ասեմ բացարձակ. ես շարունակում եմ դրան համարել վնասակար և վտանգաւոր և՛ հայկական և՛ ռուսական շահերի համար և այդ տեսակէտից ազգային բանաձևի վերաքննութիւնը գտնում եմ միանգամայն անհրաժեշտ։ Ի հարկէ, բանաձևը բոլորովին չի խօսում Թիւրքիայի մասին։ Սակայն ես կարծում եմ, որ եթէ նա դադարի Թիւրքիայի սուվերենիտէտի պահպանութիւնը ճանաչելուց, այն ժամանակ, գուցէ, և «աւտոնոմիայի» մտքի հասկացողութիւնը և «պրոտեկտորատը» որոշ կերպով փոխվի։ Ուրիշ խօսքերով, այն ժամանակ ամբողջ բանաձևը նշանաւոր կերպով խարխուլ կը դառնայ և նրա լիակատար վերակազմութիւնը աւելի հրամայողական։

Այս կէտում «...» թերթի դատողութիւնները բացատրում են ինձ, որ, թէև նա կողմնակից է առաջին հայեացքի (Թիւրքիայի սուվերենիտէտով), սակայն և երկրորդը ընդունելու դէպքում (առանց Թիւրքիայի սուվերենիտէտի) բանաձևում ոչինչ փոխելու կարիք չը կայ։ «Երկու բանաձևն էլ գրեթէ միանման են իրանց բովանդակութեամբ... Խօսելով Թիւրքիայի սուվերենիտէտի մասին, մենք ի նկատի ունենք Բուլղարիայի, Սերբիայի և Րումինիայի ազատութեան օրինակները, որոնց ճակատագիրը վճռեց Ռուսաստանը։ Իսկ երկրորդ բանաձևը աւտօնոմիայի (ի հարկէ, նոյնպէս «տերրիտօրիալ». այս կէտում իմ և «...» թերթի մէջ տարաձայնութիւն չը կայ) յիշեցնում է Ռուսաստանի հովանաւորութիւնը Խիվայի և Բուխարայի վրա»։

Հէնց մէջ բերած համեմատութիւնները ցոյց են տալիս, թէ որչափ խիստ հարկաւոր է փոխել բանաձևը, նայելով թէ ի նկատի է առնվում արդեօք Թիւրքաց-Հայաստանը տանել Բուլղարիայի, Սերբիայի և Րումինիայի ճանապարհով կամ թէ Խիվայի և Բուխարիայի ուղիով։ Պարզ է, որ «աւտօնոմիա» և «պրոտեկտորատ» տերմինները դադարում են ինքն ըստ ինքեան նշանակութիւն ունենալուց, եթէ նրանք միանգամից կարող են նշանակել և այս և այն։ «Բովանդակութեան միանմանութեան» մասին, պարզ է, այստեղ խօսք անգամ չի կարող լինել։ «...» թերթը գեղեցիկ կերպով հերքել է իր յայտարարութիւնը իր մէջ բերած օրինակներով։

Ես չը գիտեմ ծանօթ է արդեօք հայ թերթը Բուխարիայի ռուսական հովանաւորութեան էվօլիւցիայի հետ։ Եթէ նա ծանօթանայ այդ հարցի հետ, այն ժամանակ, կարծում եմ, նա լիովին կը գնահատի իմ նկատումը իրաւաբանական այն անորոշ դրութեան անյարմարութեան մասին, որը կապվում է «պրոտեկտորատ» հասկացողութեան հետ։ Ինչ վերաբերում է Բոլղարիայի, Սերբիայի և Րումինիայի պետական էվօլիւցիային, նա, ի հարկէ, յայտնի է ամենքին և լիովին բացատրում է այն նախապատւութիւնը, որ տալիս է «...» թերթը էլաստիկ բանաձևի առաջին բացատրութեան (Թիւրքիայի սուվերենիտէտի անուանական պահպանութիւնով)։ Սակայն Ռուսաստանի «պրոտեկտորատի» մասին այդ բացատրութեան ժամանակ բոլորովին չի խօսվում։ Եւ բոլորովին բնական է, որ այդ հայեացքի պաշտպանները մեզ խոստանում են Թիւրքաց-Հայաստանից կազմել «բուֆէր-պետութեան», որ հեռացնում է մեզ միւս մեծ պետութիւնների ագգեսիւութեան շրջանից և միևնոյն ժամանակ երկրի պաշտպանութեան և տնտեսութեան զարգացման համար Ռուսաստանից ոչ մի ծախք չի պահանջում *)։

Նոյնքան և բնական է, որ ներկայ դէպքում միայն մի «համամարդկային» յայտարարութիւնը ռուս քաղաքական գործիչների կողմից համարւում է անբաւարար։ Պէտք է կոմպրոմիս որոնել կամ, որ միևնոյնն է, արդարացի լուծումն, որի մէջ ներդաշնակօրէն միանում են մեծ պետութեան կենսական շահերը և փոքրիկ ժողովրդի բնական ձգտումները։

«...» թերթի կողմից «չարամիտ մարդկանց» թւում դասվելու սպառնալիքի տակ ես յանձն եմ առնում խօսել միայն փոքրիկ ժողովրդի թիւրքական մի մասի մասին։ Սակայն չէ որ «չարամիտ» հասկացողութիւնը անցողական է և ժամանակի ընթացքում կարող է խիստ փոխվել։ Եւ ռուս հասարակական գործչի համար չի կարող միատեսակ լինել, որ կազմելով Թիւրքաց Հայաստանը, նա կազմակերպում է ժողովրդի հէնց միայն մի մասը։ Սիրով հաւատում եմ, և աւելին, գիտեմ և համոզված եմ, որ մեր հայ համաքաղաքացիները ներկայումս հոգ են տանում բացառապէս իրանց Թիւրքահայ եղբայրների մասին։ Սակայն... ես նոյնպէս լաւ գիտեմ բոլոր, փոքր և մեծ, ժողովուրդների «բնական ձգտումը», որպէսզի հաւատամ նրանց ապագայում էլ։ Եւ հայ հրապարակախօսները կը ներեն ինձ, եթէ ներկայ հանգամանքում ես խոր տարբերութիւն եմ գտնում այն հարցի, որ ենթակայ է մեր լուծման, և այն հարցերի միջև, որոնք վճռել է Ռուսաստանը Սերբիայում և Բոլղարիայում։ Րումինիայի մասին ես այստեղ չեմ խօսում, որովհետև Րումինիայի օրինակը հէնց այժմ կարող է լաւ իլլիւստրացիա ծառայել հէնց նոր մէջ բերված իմ նկատումին, բայց նա հազիւ թէ պէտքական լինի իմ օպպոնենտների համար։

Համեմատաբար քիչ և ի միջի այլոց հայ մամուլը շօշափեց Ալէքսանդրէտի մասին եղած վիճելի հարցը։ Ըստ երևոյթին, այն սկզբունքային վէճի տեսակէտից, որ նա (մամուլը) վարում է ինձ հետ, ելքը դէպի Միջերկրական ծովը երկրորդական հարց է, կամ լաւ է ասել, ինքն ըստ ինքեան հասկանալի։ Նա այդպէս էլ պէտք է լինի «բուֆէր-պետութեան» կօնստրուկցիայի դէպքում։ Հայ մամուլը չի նկատում, որ այդօրինակ դրութեամբ ծովի ճանապարհի առաւելութիւնը Ռուսաստանի համար հանդիսանում է պրօբլեմատիկ հարց։ Իսկ այդ առաւելութիւնը բէալ կերպով օգտագործելու փորձի դէպքում կը չքանայ ինքը «բուֆէրը»։ Հասկանալի է նոյնպէս, որ հայ հրապարակախօսները գլխաւոր շեշտը դնում են միջերկրա-ծովային նաւահանգիստի օգտաւէտութեան վրա՝ Հայաստանի և հայկական առևտրի համար։ Նրանք մինչև անգամ հրաժարվում են դէպի սև ծովը ելք ունենալուց, որպէսզի դուրս գան Միջերկրական։ Առևտրի ողջ գործը ուղղված կը լինի այդ կողմը։ Անգլիան սիրով կը տանի, որպէսզի «բուֆէր - պետութիւնը» կտրի համաշխարհային իր առևտրի ճանապարհը, Բաղդադի գիծը։ Բայց նա չի տանի, որպէսզի ռուսական «պրոտեկտորատը» իրան լուրջ համարի ոչ միայն դէպի Միջերկրական ծովը և Պարսից ծոցը տանող հովիտներում, այլև այն բարձրաւանդակում, որ ռազմական տեսակէտից տիրող է այդ հովիտների վրա։

Մի քանի ժամանակ սրանից առաջ, վերստին կազմված հայկական միութեան մէջ, Աւ. Քալանթարի նախագահութեամբ հայ գրող Բ. Իշխանեանը կարդաց մի ընդարձակ զեկուցում, որի մէջ, թերթերում տպված հաշւից դատելով, զարգացած է այն տեսակէտը, որ շատ մօտ է իմ սեփականին՝ և նոյնքան էլ «չարամիտ» է «...» թերթի տեսակէտով, ազգային միացման խնդրի նկատմամբ։ Ես կարող էի դեռ ես մի քանի համակրական, ճիշդ է, հետզհետէ նուազող խօսքեր մէջ բերել հայ մամուլի շարքերից։ Թող այդ լինի ոչ «փոքրամասնութիւնը», այլ առանձին ձայներ, որոնց հեղինակները խիզախում են մեղադրվել ազգային դաւաճանութեան մէջ, ինչպէս և ինձ մեղադրեցին «ազատամտութիւնը» դաւաճանելու մէջ։ Ես համոզված եմ, որ փոքր ինչ աւելի հանգիստ վերաբերմունք դէպի «արդարացի լուծումը», որ մատնանշել եմ ես, ցոյց կը տայ, որ այդ լուծումը այնքան էլ հեռու չի լինի հայկական մասսայի ազգային ձգտումներից, իսկ իրերի ընթացքը ինքն ըստ ինքեան կը վերացնի այն միւսները, գուցէ աւանդական, բայց իրանց լուծման հողը կորցնող, որոնք այժմ կանգնած են հայկական հասարակական մտքի ուղիղ զարգացման ճամբի վրա և խանգարում են ուշադիր և խորը թափանցել մոմենտի իսկական նշանակութեան մէջ։ («Р.»)

*) Հայաստանի «անկախութեան» մասին խօսում է և Ա. Կ. Ջիվելեգեան իր նոր յօդուածում «Հայերի պետական աւանդութիւնների» մասին «День»-ի մէջ։

◆ Այսօր, Ժողովրդական Տանը կայանալու է միջազգային գրական-երաժշտական առաւօտ ռուսերէն, վրացերէն, օսերէն, հայ և Թիւրք լեզուներով։ Մասնակցում են ամէն ազգի երգիչներ և երաժիշտներ։ Սկիզբն է առաւօտեան ժ. 11-ին։ Գները 4 կոպէկից 50 կոպէկ։

◆ Քաղաքային վարչութեան անդամ Մ. Զաքար մօտ օրերս մի զեկուցում է մտցնելու դումա քաղաքի ուտեստի պաշարի և դրութեան մասին։

◆ Յունվարի 15-ին, փոխարքայի ամուսին կոմսուհի Ե. Ա. Վորոնցովա-Դաշկովայի նախագահութեամբ կայացած պատերազմից վնասվածներին օգնող կովկասեան կոմիտէի նիստում, որին մասնակցում էին հոֆմէյստէր Ն. Լ. Պետերսոն, Պետ. Դումայի նախագահի օգնական Վարուն-Սեկրէտ, Պետ. Դումայի անդամ Միք. Պապաջանեան, սենատոր Զերիշէվ, քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան և այլք, որոշվել է խնդրել փոխարքային, միջնորդել, որ պանձարանից նպաստ տրվի փախստականներին։ Եւ որպէսզի այդ միջնորդութիւնը շուտով բաւարարվի, խնդրվել է Պետ. Դումայի նախագահի օգնական Վարուն-Սեկրէտին և Պետ. Դումայի անդամ Միք. Պապաջանեանին այդ բանում հնարաւոր աջակցութիւն ցոյց տալ։

◆ Քաղաքային դումայի սանիտարական յանձնաժողովը միջոցներ է մշակում հնարաւոր վարակիչ հիւանդութիւնների դէմ ՚ առնելու համար։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Օպերա

Յունվարի 46-ին Արքունական Թատրոնում [illegible] «Ночь Любви» [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆՈՒՄ

[illegible] Բ. Նաւասարդեան, առաջարկելով յարգել նորերս վախճանված բանաստեղծ-հասարակական գործիչ Զ. Բալուղեանի յիշատակը ոտքի կանգնելով, որը և կատարվեց։

Այնուհետև ներկայ եղողները լսեցին երիտասարդ ատենախօս Պարոյր Աթանասեանի դասախօսութիւնը «անտեսական դրութիւնը Թիւրքահայ վիլայէթներում» թեմայով։

Դասախօսը մանրամասն կանգ առաւ Թիւրքիայի հայաշատ եօթ վիլայէթների ազգաբնակութեան թւի, ուրայն ազգերի պարապմունքների, առևտրի, արհեստների երկրի արդիւնաբերական և բնական հարստութիւնների վրա. բնորոշելով թիւրքական հարկային, կոնցեսիական սիստեմի կատարեալ անարդար բաշխումը, շնորհիւ որանց երկիրը օր ըստ օրէ յետադիմում է և ժողովրդի տնտեսական կեանքը քայքայվում։ Այնուհետև դասախօսը մանրամասն նկարագրեց այն առևտրական շահերի վրա, որ ունեն եւրոպական պետութիւնները քայքայվող Թիւրքիայում, յատկապէս գերմանական շահերի ու ձգտումների վրա, որոնցով և պայմանաւորվում է այդ պետութեան դաշնակցութիւնը Թիւրքիայի հետ։

Երկու ժամ տևող դասախօսութիւնը մտքերի փոխանակութեան մեծ նիւթ տվեց ներկայ եղողներին և վարձատրվեց ծափահարութեամբ։

Ընդդիմախօսներից պ. Սոլովեան մատնանշեց ուսումնասիրութեան սիստեմի պակասի վրա, Թիւրքահայ իրականութեան մօտ ծանօթ պ. պ. Գ. Միրզայեան, և Գր. Վարդանեան մի քանի փաստական լրացումներ արին և խոստացան յաջորդ երեկոյթներից մէկում, երբ պ. Հ. Առաքելեանը կը խօսի «Թիւրքահայ ազգաբնակութեան մասին» թեմայով, տալ ներկայ դասախօսութեան լրացումներ։ Ս. Աթանասեանը շեշտեց, որ ներկայ դասախօսութիւնը համեմատած սրանից 37 տարի առաջ Գր. Արծրունու նոյն նիւթի մասին արած յայտնի հրապարակախօսութեան հետ, մեծ առաջադիմութիւն է նկատում նիւթի առատութեան կողմից և ցանկալի համարեց ձեռքի տակ ունենալ եւրոպական բազմաթիւ կոնսուլատների զեկուցումները իրանց կառավարութիւններին, որոնք մեծ լոյս են սփռում տնտեսական յարաբերութիւնների վրա վերջին տասնամեակում։

Ընդհանրապէս շատ ողջունելի են Թիւրքահայ խնդրին վերաբերեալ այն զեկուցումները, որ պարբերաբար կարդացւում են Սալօնում. նրանք բազմակողմանի կերպով պարզում են նաև հայկական հարցը և նրա լուծման համար ճշմարիտ ուղիներ [illegible]

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ալեքսանդրոպոլ, 9 յունվարի

[illegible]

Խմբագիր-Հրատարակիչ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Печатать дозволено военной цензурой.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

նախկին օրդինատոր Պետերբուրգի սիֆիլ.-վեներ. կլինիկայի։ Ընդունում է հիւանդներին յատկապէս միզասեռային, վեներ., սիֆիլիսային հիւանդութեան. առաւ. ժամը 10—11 և երեկ. ժ. 6—8, Սեմեոնովսկայա փող., № 18 (Վորոնցովի արձանի մօտ)։ Բժշկի բնակարանը Սեմեոնովսկայա, № 16.

(հ. ու. կ.) 1018. 100—22

Золотая медаль Лондонъ 1893 г.

ОСТЕРЕГАТЬСЯ ПОДДѢЛОКЪ! ПРОВИЗОРА Г. Ф. ЮРГЕНСЪ БОРНО-ТИМОЛОВОЕ МЫЛО отъ ПОТА, ЗАГАРА, ВЕСНУШЕКЪ, УГРЕЙ, ПРЫЩЕЙ И ЖЕЛТЫХЪ ПЯТЕНЪ. БЛАГОВОННОЕ ТУАЛЕТНОЕ МЫЛО ВЫСШАГО ДОСТОИНСТВА. ПРОДАЕТСЯ ВЕЗДѢ. 1 кус. 50 к. 1/2 кус. 30 к.

Главный складъ у Г. Ф. Юргенсъ, Москва.

(կ.) (М. 4203) 23—1

„БОРАКСЪ“

Теперь я знаю и понимаю,
Скажете на препаратъ „Бораксъ“,
И бѣлье всегда имъ стираю,
Какъ испытаемъ его не разъ,
Что стирается легко, чисто и бѣлоснѣжно
И для кармана экономично
И на руки дѣйствуетъ совсѣмъ нѣжно.
Требуйте его! Будете стирать
и продавать отлично. фабр. преп.
Г. К. Давыдова, въ Армавирѣ.

(կ.) 1078. 10—5

1011. Центральная музыкальная торговля НАЗАРЯНЦЪ Михайловскій просп. 127 (կ.) 50—9

Ծախվում են

1) «ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՈՒ ԳԱՂՏՆԻ ՑԱՒԵՐԻ ԲԺՇԿԱՐԱՆ», նկարներով, բազմաթիւ խորհուրդներով և բէցեպտներով։ Ընդհանուր գիրք և պարզ ու հասկանալի գրված ամէն մի չափահասի համար. բազմաթիւ նախազգուշութեան կանոններ աղիւսակներով և այլ ցաւերով չը վարակվելու համար։ Գրքի մէջ կայ նաև սուր և խրոնիկական տրիպէրի և բժշկութեան մասին, բէցեպտներով։ Գինը 50 կոպ.։

2) «ՓՈՐՁԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌՋԵՒՆ ԲԺՇԿԱՐԱՆ», ամէն տեսակ պատահական փորձանքներ, հիւանդութիւններ։ Թունաւորութիւններ և նրանց շուտափոյթ օգնելը, Բազմաթիւ տնային դեղեր և խորհուրդներ։ Շատ պարզ ու հասկանալի լեզուով։ Ամէն մարդու անհրաժեշտ գիրք գրպանի համար, և ամէն մարդ կարող է մեծ օգնութիւն հասցնել թէ իրան և թէ ուրիշներին։ Գինը 30 կոպ.։

3) «ԾԻԾԱՂԻ ՏԿԶՈՐ» ամենալաւ և ծիծաղաշարժ անէկդօտների ու սրախօսութիւնների ժողովածու։ Ծիծաղաշարժ տկճորի պատկերը գրքի երեսին։ Գինը 20 կ.։

Այս երեք գրքերը միասին պահանջողներին

ՁՐԻ ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ ԵՄ ԻԲՐ ՆՈՒԷՐ

երեք հետևեալ գրքերը. 1) «Ներկարմատի շալվարը» ծիծաղաշարժ վօդևիլ չափահասների համար (գինն է 20 կ.), 2) «Րաֆֆին» պատկերով (գ. 10 կ.), 3) «Միանոյն ղազաղում», պատմուածք հայ-թիւրքական կռիւներից, գլխաւոր նկարներով, գինն է 7.։

Գրքերի գինը և ճանապարհի ծախս 20 կոպ. անպայման առաջուց ղրկել մարկաներով։ Հասցէս՝ Тифлисъ. Семеновская ул. № 9. Медицинскому фельдшеру А. Г. Есаяну.

(հ.կ.) 327. 100—68

Առևտրականների համար խիստ կարևոր

Պատիւ ունեմ յայտնելու բոլոր առևտրա-արդիւնաբերական հիմնարկութիւններին, որ յունվարի 20-ից Թիֆլիսում բացում եմ ՅԱՅՏԱՐԱՐԱԿԱՆ ԲԻՒՐՕ «Ռուս-Ամերիկական Առևտր. Տան կից, ուր կընդունվեն և կը խմբագրվեն յայտարարութիւններ տեղական և օտար քաղաքների լրագիրներում զետեղելու համար։

Յարգանքով՝ «Ռուս-Ամերիկ. Առևտր. Տան կից Յայտարարական Բիւրոյի լիազօր Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

(ա. օ.) 33. 2—1

ԱԿՑ. ԸՆԿ. Тифлис. Метал. Заводъ

Ինժեներ Գ. Զ. ԵԱՐԱԼԵԱՆ և Ընկ.

Թիֆլիս, Կվիրիլսկայա, 9, սեփ. տ.

Տնօրէնի տելէֆօն № 9, Կառավարչի բնակարան 14—78.

ՅԱՏՈՒԿ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐ

ԱՆՏՕՋԵՆԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑՈՎ (զոդում ացէտիլէն-թթուածինով) գազօգէներատորների, մոտորների, աւտոմոբիլների, կարտէրների, ցիլինդրների, տպագրական մեքենաների, կաթսաների և այլն, պողպատեայ, երկաթեայ, չուգունէ, ալիւմինային, պղնձէ և այլն։ Պատրաստում բէցէրվուարներ, տակառներ, կաթսաներ՝ ցանկացած ոճով, առանց բեւեռների։ Զոդում ապարատների և պերիօրների՝ շոգային ջեռուցման համար, նոյնպէս և ամէն տեսակ խողովակների և միացումների։

Աշխատանքները կատարվում են բէլգիացի մասնագէտի կողմից։ Կատարված աշխատանքների համար լրիւ երաշխաւորութիւն։

Աշխատանքները կատարվում են շուտափոյթ և խնամքով։

Լրիւ սարքաւորումն զոդային կայարանների եւ ուսուցումն վարպետների։

(կ.) 1084. 5—5

ПРОДАЖА БИЛЕТОВЪ

I выпуска (зеленыхъ) и II выпуска (розовыхъ)

ВЫСОЧАЙШЕ разрѣшенной

БЛАГОТВОРИТЕЛЬНОЙ ЛОТЕРЕИ 1914 г.

Въ пользу раненыхъ и больныхъ воиновъ, семей лицъ, призванныхъ на войну, лицъ, пострадавшихъ отъ военныхъ бѣдствій,

ПРОДОЛЖАЕТСЯ:

въ учрежденіяхъ Государственнаго Банка,
„ Казначействахъ,
„ Государственныхъ Сберегательныхъ Кассахъ въ Петроградѣ и Москвѣ и при желѣзно-дорожныхъ станціяхъ,
„ учрежденіяхъ Почтово-Телеграфнаго вѣдомства
„ наиболѣе крупныхъ частныхъ кредитныхъ учрежденіяхъ.

Цѣна билета—5 руб., а одной пятой части—1 руб.

Выигрыши—отъ 200 руб. до 100.000 руб.

(о.м.) 21. 3—3

ԱՌԵՒՏՐԻ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ՄԻՆԻՍՏՐ. ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔՈՅ ԳՏՆՎՈՂ

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Ն. Վ. Ա Բ Ր Ա Հ Ա Մ Ե Ա Ն Ի

Գոյութիւն ունի 1895 թ.

Հիմնիկ առևտրական հաշւապահութեան ձեռնարկի և զանազան մասնագիտական ձեռնարկների՝
Տալիս է երկու սեռի անձանց մասնագիտական առևտրական գիտութիւն 4-ԱՄՍԵԱՅ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՈՎ ամենօրեայ պարապմունքներով։
Դասընթացքներում աւանդվում են. պարտադիր—հաշւապահութիւն կրկնակի խալ., պարզ, գերմ., ֆրանս., ամերիկ. և ուրիշ սիստեմ. արդիւնաբերութեան գան. ճիւղերի, նաև գործար. և նաւթարդիւն., առևտր. թւաբ., առևտր. թղթակց., քաղաքատնտ., առևտր. իրաւունք., մուրհակի կանոնադր., առևտր. թւաբ. համրիչի վրա և վայելչագր. (ամենավատ ձեռքի ուղղումն). ոչ պարտադիր—Օտար լեզուներ, սղագրութիւն և բեմինգտօն։
Ուսման մասնաւոր և գործնական պարապմունքների համար ասվում են բէալ կեանքից, ինչպէս որ պաշտօնում գտնված դէպքում։
Ուսուցիչները բարձր կրթութիւն ստացած մասնագէտներ են, որոնք գործնականապէս և տեսականապէս պատրաստված են ամէն մի առարկայի համար առանձին։
Ատեստատներ տրվում են մինիստրութեան թոյլտւութեամբ։
Պարապմունքների սկիզբը ՅՈՒՆՎԱՐԻ 15-ԻՆ 1915 Թ.։
Խնդրագիրների ընդունելութիւնը դեկտեմբերի 15-ից, առաւօտեան ժամը 9—11-ը, երեկ. 5—7-ը։
Ծրագիրը և կանոնները տրվում և ուղարկվում են ձրիաբար։
Դասընթացքներին կից հաստատված են քիչ պատրաստված անձանց համար առանձին պատրաստական և լրացուցիչ դասարաններ ռուսաց լեզւի և թւաբանութեան համար։
Անձամբ և նամակներով դիմել՝ Тифлисъ, Учредит. Бухг. Курсовъ Н. В. Абраамяну. Николаевская, 22, Телефонъ 7—44. (հ.հ.կ.) 1056. 0—13

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՅԻ[illegible]

Դումայի ձայնաւորների առաջիկայ աշնանը կայանալիք ընտրութիւնների առիթով [illegible] նարկած ունենալով ընտրողների ցանկի և տեղման և կազման, Քաղաքային Ուպրավ[illegible] հրաւիրում է պ. պ. տնատէրերին հոգալ վճարելու ապառիկները, որովհետև համաձ[illegible] Քաղաքային Կանոնադր. 33-րդ յօդուածի, ընտրողների ցանկի մէջ մուծվում են [illegible] տնատէրերը, որոնք համագրած ունեն առ 1-ն յուլիսի 1915 թ. իրանց վրա մնաց[illegible] գնահատական տուրքերի ապառիկները։

Այնուհետև, ցանկի միջից դուրս ձգված կը լինեն և այն տնատէրերը, առևտր[illegible] կաններն ու արդիւնաբերողները, որոնք արձանագրված են մատեաններում «Ժառանգն[illegible] անունով, առանց մատնանշված լինելու անուն, հայրանուն և ազգանունը, կամ թէ [illegible] նոյն-ազգանունի ցուցմամբ՝ առանց հայրանունի, որովհետև ըստ օրինի պահանջվում [illegible] որ ընտրողը պէտք է նշանակված լինի ցանկի մէջ իր անունով, հայրանունով և ազգ[illegible] նունով։ Բացի այդ, ցանկի մէջ կարող են երևան գալ և մեռած անձեր, և եթէ այդ [illegible] սների ժառանգները հոգ չը տանեն ներկայացնելու Ուպրավային իրանց դոկումէնտնե[illegible] անշարժ կայքը իրանց անունին փոխադրելու համար, Ուպրավան այդ դէպքում անկար[illegible] կը լինի մեռածներին դուրս ձգել ընդհանուր ցանկի միջից։ Ընտրական իրաւունքից [illegible] զրկվելու համար, Քաղաքային Ուպրավան հրաւիրում է բոլոր այդօրինակ տնատէր[illegible] ներկայացնել իրանց հարկաւոր դոկումէնտները, որպէս զի արձանագրվեն մատեաննե[illegible] մէջ նախ քան ցանկի կազմելը։

Բոլոր մանրամասն տեղեկութիւնները կարելի է ստանալ դումայի ձայնաւորնե[illegible] ընտրական գործը վարող դիւանատան քարտուղար Լ. Տէր-Մինասեանից առ. ժամը 11-ից մինչև ցեր. ժամը 1-ը ամեն օր, դումայի նիստերի դահլիճում (մուտքը Վելիամինովսկայա փողոցից)։

(օ. մ.) 28. 2—2

Առևտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրէնութեան ներքոյ գտնվող

Տ. Մ. Փ Ի Լ Օ Ս Ե Ա Ն Ի

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ

Թիֆլիս, Միխայլեան պր. 24. Տելէֆօն № 976.

Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն։

Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատեստատներ։

Գործնական պարապմունքները կատարվում են կուրսերում՝ Լոնդոնի Pitman և Փարիզի Pigier դպրոցների ձևով կազմակերպված Muster-Comptoir-ում։ Նիւթերն առնվում են բէալ կեանքից։ Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական). 2) Առևտրական թւաբանութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանոնադրութիւն). 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 7) Վայելչագրութիւն (ամենավատ ձեռքի ուղղումն), արագագրութիւն. բ.) ոչ-պարտադիր. 1) Օտար լեզուներ. 2) Սղագրութիւն. 3) Դակտիլոգրաֆիա (բեմինգտօն և ուր.) և 4) Առևտր. թղթակցութիւն օտար լեզուներով։ Պարապմունքները կատարվում են և զատ-զատ։ Ունկնդիրների թւի շատութեան պատճառով բացվում է նաև երրորդ զուգընթաց բաժանմունք, որը մանաւանդ յարմար է օտարաքաղաքացիների համար։ Ունկնդիրների թիւը սահմանափակված է։ Պարապմունքների սկիզբը յունվարի 15-ին։ Խնդիրների ընդունելութիւնը առ. ժամը 11—12-ը և երեկ. 4—6-ը։ Ծրագիրը և կանոնները ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքում։ Կուրսերը ֆիրմաներին յանձնարարում են հաշւապահներ, օգնականներ և առևտր. այլ ծառայողներ՝ կուրսերի ընթացաւարտներից և իրանց ընդունակութեամբ աչքի ընկնողներից։ (Ընթացիկ տարում կուրսերն ունեցել են 334 ունկնդիր, որոնցից 67 հոգի իգական սեռից)։

Կուրսերի հիմնադիր՝ Տ. ՓԻԼՕՍԵԱՆ

(ա.օ.) 1046. 0—22

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ իրաւունքներով

ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՋԱՔ. ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ

Խնդիրների ընդունելութիւն։ Պարապմունքները յունվարի 7-ից։

Լոյս է տեսել «Հաշւապահութիւն» գրքի նաև տեսական մասը։ Գինը 50 կ.։ I Տու-

1015. մանովսկայա փող. № 13, սեփ. տ.։ 10—7

ՏԵԽՆԻՔԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ի Ն Ժ Ե Ն Ե Ր

Տ. Ա. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ

Բագու, Կրասնովոդսկայա փ. տ. Աւան-Իսզբաշեանցի։ Հեռախօս № № 23-49, 23-[illegible]

Առաջարկում է ամբողջ Կովկասի և Պարսկաստանի համար խոշոր Դիզել շարժիչներ (մոտորներ) յայտնի ԿՕԼՕՄԵՆՍԿԻ ընկ. մեքենայագործարանից։

Հորիզոնական անգլիական շարժիչներ, (մոտորներ) «ԿՐՈՍԼԷՅ» ընկերութեան մեքենայագործարանից «Դիւրացրած Դիզել» սիստեմի, որ գործ է ածվում նաւթի բոլոր տեսակներով. նաւթի ծախսն է մի ժամում ամեն մի ոյժին 1/2 ֆունտ կամ 200 գրամ։

Գազային շարժիչներ, որոնք բանում են թէ բնական և թէ գեներատորային գազով։

Ջրհան և ջրմուղ մեքենաներ (նասոսներ)։

Ջրի շարժիչներ (տուրբինաներ)։

Սառոյց պատրաստող մեքենաներ «Ֆէնիկս» ընկ. գործարանից։

Ամեն տեսակ էլեկտրական մեքենաներ և պիտոյքներ յայտնի «Դինամօ» ընկ. գործարանից։

Երկրագործական մեքենաներ՝ լոկոմոբիլներ, ցորեն մաքրող մեքենաներ, արօրներ և այլն՝ յայտնի ամենայն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկեր. գործարանից։

Մեծ ճանապարհի վրա աշխատելու համար ԱՒՏՕՄՕԲԻԼՆԵՐ նոյն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկերութեան գործարանից։

Վերոյիշեալ տեխնիքական գրասենեակը իր վրա է վերցնում զանազան գործարաններ սարքել և գործի գցել իր միջոցներով՝ ինժեներներով և վարպետներով։

Դիմել՝ Баку, Техническая Контора Т. А. БУДАГЯНЦЪ.

Արտասահմանից՝ Bacou (Russie) Bureau Technique T. A. Boudaguian, Ingénieur.

(հ.կ.) 551. 0—65

Типографія Канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.